Metsäkeskus

Asiantuntijalausunto
K 17/2023 vp
Asianro 4344/00.07/2023
13.11.2023

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö 6.11.2023

# Suomen metsäkeskuksen lausunto Ilmastovuosikertomuksesta 2023 (K 17/2023)

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta lausua ilmastovuosikertomuksesta, ja nostaa esille seuraavat näkökohdat:

Ilmastovuosikertomuksen keskeinen tehtävä on seurata nykyisten ja suunniteltujen toimien riittävyyttä hiilineutraali Suomi2035- sekä eri sektoreille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Koska ilmastovuosikertomus kokoaa yhteen eri sektoreiden ilmastotoimet, sektoreiden väliset kytkennät, synergiat sekä mahdolliset ristiriitaisuudet tavoitteissa tai toimenpiteissä tulisi arvioida nykyistä paremmin. Myös eri sektoreiden ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuuden ja kustannusten vertailtavuutta olisi hyvä kehittää, jotta toimenpiteiden kustannusvaikuttavuutta voitaisiin tarkastella myös sektoreiden yli.

Kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen haasteena on tällä hetkellä sekä riittämättömät päästövähennykset että maankäyttösektorin nielujen kehittymiseen liittyvät epävarmuudet. **Hiilineutraaliustavoitteen kannalta keskeistä on mahdollisuudet vähentää päästöjä päästökauppa- ja taakanjakosektorilla, mikä puolestaan määrittää vaadittavan hiilen poistumien tason vuonna 2035** – eikä päinvastoin (mm. sivu 24). Politiikkatoimienkin kanssa päästöjen arvioidaan vähentyvän tasolle 23,0 Mt $CO_2$-ekv. vuonna 2035, mikä näillä näkymin on riittämätön hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi.

Vaikuttavien päästövähennystoimien jälkeen jäävien päästöjen kompensoiminen voidaan tehdä erilaisten maankäyttösektorin toimenpiteiden lisäksi teknologisilla nieluilla. **Teknologisten poistumien merkitys ja mahdollisuudet ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi olisi tuotava vahvemmin ilmastovuosikertomukseen.** Lupaavimmat mahdollisuudet teknologisiin poistumiin ovat tällä hetkellä hiilen poistumien ja

varastoinnin yhdistämisessä bioenergian käyttöön (ns. BECCS), josta käynnissä on hankkeita sekä Suomessa että myös muualla Euroopassa.

**Maankäyttösektorin nielujen osalta hiilineutraaliustavoite perustuu laskentaoletukseen, ja siksi kertomuksessa olisi hyvä todeta nieluihin liittyvät keskeiset epävarmuudet.** Kotimaisten markkinahakkuiden kehityksen lisäksi epävarmuuksia aiheuttavat muutokset kansainvälisillä puu- ja lopputuotemarkkinoilla, luonnonprosesseista ja -olosuhteista johtuvat vaihtelut, ilmastonmuutoksen tuomat lisääntyvät riskit, raportointiin liittyvät merkittävät epävarmuudet, joista erityisen suuret epävarmuudet tulevat maaperäpäästöjen arvioinnista. Maankäyttösektorin erityispiirteitä ovat myös maa- ja metsätalouden hajapäästöt sekä laaja-alaiset nielut sekä maan- ja metsänomistajien laaja joukko, mikä tulisi huomioida kannustinjärjestelmiä ja ohjauskeinoja laadittaessa, neuvonnassa kuin myös toimenpiteiden tehokkuutta arvioitaessa sekä toimenpiteiden seurannassa.

**Metsänielun sekä metsäsektorin taloudellisen merkityksen vuoksi maankäyttösektorin ilmastotoimissa tulisi erityisesti kannustaa toimiin, joissa voitaisiin lisätä talousmetsien puuston hiilen sidontaa ja ainespuun tuotosta heikentämättä metsänkasvatuksen kannattavuutta.** Mahdollisia toimia voisivat olla maltillinen päätehakkuujäreyden nostaminen, maaperäpäästöjä vähentävät toimet erityisesti turvemailla, metsäkadon ehkäisy sekä metsittäminen ja pitkäikäisten puutuotteiden edistämiseen liittyvät toimet. Metsäkadon riski on kasvanut merkittävästi tuuli- ja aurinkovoimatuotannon odotetun kasvun, sekä uusien voimalinjojen rakentamisen, seurauksena. Toimien vaikutuksia ja mahdollisuuksia on kuvattu Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa, metsälain ilmastovaikutusarvioinnissa sekä Maankäyttösektorin selvitys- ja valmistelutyöryhmän loppuraportissa.

Maankäyttösektorin tilannekuva on muuttunut oleellisesti kuluvalla vuosikymmenellä. Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä sodan pitkittyminen ovat korostaneet huoltovarmuutta ja omavaraisuutta, joilla on vaikutusta myös maankäyttösektorille asetettuihin tavoitteisiin. Tarkkoja arvioita siitä, mikä maankäyttösektorin nettonielujen tilanne EU:n ilmastotavoitteiden tai kansallisen hiilineutraaliustavoitteen savuttamiseksi ei toistaiseksi ole, ja tilanne muuttuu niin metsänielujen kehittymisen kuin kasvihuonekaasuinventaarion ja raportoinnin kehittämisen vuoksi. Esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen uusin laskelma metsien vertailutasosta on tuonut Suomen kauden 2021-2025 EU:n LULUCF -tavoitteen saavuttamisen vajetta huomattavasti alaspäin, 50-80 miljoonasta 10-40 miljoonaan tonniin CO2-ekv. **Päivittyvä tilannekuva ja siihen liittyvä ajantasainen viestintä voisivat lisätä ymmärrystä maankäyttösektorin ominaispiirteistä ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen liittyvistä epävarmuuksista.**

Metsäkeskus

Asiantuntijalausunto
K 17/2023 vp
Asianro 4344/00.07/2023
13.11.2023

Euroopassa riehuneet metsäpalot sekä lisääntyvät hyönteistuhot osoittavat, että metsien hiilinielujen vahvistamiselle on tärkeää myös arvioida ja pyrkiä hallitsemaan ilmastonmuutoksen tuomia riskejä. Jos ilmastonmuutos realisoituu merkittävästi kasvaneina metsätuhoina, on sillä suuri vaikutus ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Metsätuhot voivat vaikuttaa nopeasti ja laajasti hiilinielutasoon. Erityisen merkittäviä muuttuvat ilmasto-olosuhteet ja ilmastoriskit ovat luonnonvarasektorin toiminnalle ja tavoitteille, ja siksi **maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan sopeutumisen toimintasuunnitelma olisi hyvä viimeistellä ja aloittaa sen toimeenpano. Toimintasuunnitelmassa tulisi arvioida hallinnonalan sektoreiden valmius vastata muutoksiin, nykyisten sopeutumistoimien riittävyys ilmastoriskien hallitsemiseksi hallinnonalalla sekä tarvittavat lisätoimet sopeutumiselle.** Osana hallinnonalan varautumistoimia on tärkeää saada metsänomistajille työvälineitä arvioida ja huomioida lisääntyvät ilmastoriskit metsien hoidossa ja käytössä.

Ilmastoavoitteiden saavuttaminen edellyttää lisätoimia kaikilla sektoreilla päästöjen vähentämiseksi ja/tai nielujen vahvistamiseksi ja lisäämiseksi. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa on päätetty maa- ja metsätalouden sekä muun maankäytön ilmastotoimista. **Toimenpiteillä saatua ilmastovaikutusta voidaan lisätä kasvattamalla toimien kattavuutta** (=pinta-alaa)**. Tämä kuitenkin vaatii riittävän pitkäjänteisiä ja johdonmukaisia kannustin- ja ohjausjärjestelmiä, metsänomistajien neuvontaa sekä riittävää resurssointia.** Maankäyttösektorilla ilmastotoimien sekä ohjauksen tulee olla pitkäjänteistä myös siksi, että toimien ilmastovaikutusten vasteaika saattaa olla pitkä tai toimenpide vaatii hoitotoimia pitkällä aikavälillä, eli tarvitaan aikaa ennen kuin toimi aikaansaa ilmastohyötyä. Päätettyjen toimenpiteiden, kuten ensin käynnistetyn joutomaiden metsityksen, ja sen päättäminen nykyisen hallitusohjelman perusteella, ei tulisi jättää jälkeensä jopa vuosikymmeniksi hallinnollista taakkaa julkiselle sektorille.

Metsänhoidon suosituksien kehittämisessä on panostettu viime vuosina ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen yksityismetsissä. **Metsänhoidon suositusten jalkauttamiseksi on tärkeä panostaa metsäalan toimijoiden ja metsänomistajien koulutukseen ja neuvontaan, jolloin ilmastokestävää metsänhoitoa voidaan edistää osana ”arkimetsätaloutta”.** Neuvontakampanjat voisivat tukea hyvin ilmastotyön jalkauttamista yksityismetsänomistajille. Esimerkiksi talousmetsien luonnonhoitoa edistävästä Monimetsä-kampanjasta on saatu hyviä tuloksia.

Vuosittaiset vaihtuvat teemat, joissa laajemmin avataan ajankohtaisia ja poikkileikkaavia asioita, on hyvä lisäys ilmastovuosikertomukseen. Maan- ja metsänomistajien kannalta erityisen kiinnostavaa on vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden

Metsäkeskus

Asiantuntijalausunto
K 17/2023 vp
Asianro 4344/00.07/2023
13.11.2023

kehittyminen. Kertomuksessa olisi ollut hyvä kuvata selkeämmin vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehitystä, vaikutuksia ja merkittävyyttä ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Liitteen indikaattoreissa olisi hakkuumäärän kehityksen lisäksi ollut hyvä tuoda myös muita metsien kasvihuonekaasutaseen kehitykseen oleellisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten puuston kasvu. Puuston kokonaistilavuuden kehitys voisi puolestaan tuoda ymmärrettäväksi sitä, että metsien hiilivarasto on kasvanut edelleen eli joka vuosi metsiin sitoutuu edelleen enemmän hiiltä kuin sieltä vapautuu.

Jaana Kaipainen
johtava EU-metsäasiantuntija
Suomen metsäkeskus

Jakelu: maa- ja metsätalousvaliokunta